Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування Нижньо-Станівецького психоневрологічного будинку-інтернату

10.08.2026

м. Чернівці, 2026

І. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19[1], 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 10.08.2026 групою НПМ здійснено відвідування Нижньо-Станівецького психоневрологічного інтернату (далі – заклад, установа, ПНІ, інтернат).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Юрку Анастасія Георгіївна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Ісопенко Ірина Юльянівна, представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Чернівецькій області;

Середенко Валерія Вячеславівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Лупу Аріна Віталіївна, представник громадської організації.

Загальна інформація:

Інтернат знаходиться за адресою: вул. Незалежності, буд. 52, с. Нижні Станівці, Вижницький р-н, Чернівецька обл., 59357.

Згідно з Положенням про Нижньо-Станівецький психоневрологічний будинок-інтернат, затвердженим розпорядженням Чернівецької обласної ради від 06.09.2021 № 324 (нова редакція), інтернат є стаціонарним інтернатним закладом для соціального захисту, що утворюється для тимчасового або постійного проживання/перебування осіб із стійкими інтелектуальними та/або психічними порушеннями, які за станом здоров’я потребують стороннього догляду, соціально-побутового обслуговування, надання медичної допомоги, соціальних послуг та комплексу реабілітаційних заходів і яким згідно з висновком лікарської комісії за участю лікаря-психіатра не протипоказане перебування в інтернаті.

Код ЄДРПОУ 03189995, послуги надаються за КВЕД 87.20 Надання послуг догляду із забезпеченням проживання для осіб з розумовими вадами та хворих на наркоманію (основний).

Заклад розрахований на перебування 190 осіб. На день відвідування у ПНІ перебувало 182 особи. Усі підопічні інтернату – чоловіки, серед яких 44 підопічні – дієздатні особи, 134 підопічні – особи, визнані у встановленому законодавством

порядку недієздатними, 5 підопічних – обмежено дієздатні особи, 114 підопічних перебувають під опікою/піклуванням закладу, 22 підопічні мають опікунів/піклувальників з числа родичів.

Територія закладу огороджена, вхід і вихід з території здійснюються через пропускний пункт. На території облаштовані криті альтанки, лави для відпочинку на свіжому повітрі *(фото 1, 2)*.

Для проживання підопічних облаштовано один житловий корпус, у іншому корпусі для проживання облаштований лише другий поверх *(фото 3, 4)*.

В інтернаті функціонує підсобне господарство, в якому утримується велика рогата худоба та свині, а також перебувають у користуванні земельні ділянки *(фото 5)*.

Підопічні забезпечені підгузками, сезонним одягом. Одяг підопічних персоналізований.

Штатна чисельність працівників інтернату складає 118,25 штатних одиниць, з яких 62,75 – медичний персонал (лікар-психіатр – 1,50; лікар-загальної практики-сімейний лікар – 1,0; лікар фізіотерапевт – 0,25; завідувач медичного відділення – 0,50; сестра медична старша (30%) – 1,0; сестра медична з дієтичного харчування – 1,0; сестра медична з фізіотерапії – 1,0; сестра медична з лікувальної фізкультури – 1,0; сестра медична з масажу – 1,0; фахівець з фізичної реабілітації – 1,0; дезінфектор – 1,0; сестра медична (30%) – 4,5; сестра медична (20%) – 2,0; сестра медична другої категорії – 1,0; сестра-господиня – 1,0; молодша медична сестра – 46,0).

У закладі вакантними є посади не лише лікаря-психіатра, а й усіх лікарів, у зв’язку з чим виникають проблеми з якістю надання медичної допомоги.

На день відвідування усі підопічні мають укладені декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та отримують медичні послуги, передбачені програмою державних гарантій медичного обслуговування населення у 2026 році, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 31.12.2025 № 1808.

Відповідно до пункту 9 Типового положення про психоневрологічний інтернат, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 957 (далі – Положення), один раз на рік здійснюється огляд підопічних лікарсько-консультативною комісією за участю лікаря-психіатра з метою вирішення питань щодо доцільності їх подальшого перебування в інтернаті та необхідності встановлення чи припинення опіки або піклування над ними.

Заклад має укладений договір №18/03 від 20.03.2026 з ТОВ «МЕДІКС КОМПАНІЯ УПРАВЛІННЯ» щодо медичного обслуговування осіб, які проживають (перебувають) у інтернаті. За словами директора закладу, представники вказаного ТОВ за потреби щотижня приїжджають до інтернату, щоб оглянути підопічних.

Згідно з наказом Міністерства охорони здоров'я України від 03.09.2020 № 2016 заклад отримав ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики за спеціальностями організація і управління охороною здоров'я, психіатрія, фізіотерапія, терапія; за спеціальністю молодших спеціалістів з медичною освітою: сестринська справа.

Фінансування закладу за 2026 рік становить 24 913 100,00 грн – фінансування із загального фонду, 7 450 000,00 грн – із спеціального фонду.

У 2026 році вартість харчування підопічних у розрахунку на одну особу на добу становить 93,7 грн, а витрати на медикаменти – 13,6 грн.

Згідно з інформацією, наявною у Журналі смертності, від початку 2026 року у ПНІ померло 6 підопічних.

У закладі обладнано ізолятор на 4 ліжко-місця для пацієнтів з інфекційними захворюваннями з окремою санітарною кімнатою. На момент відвідування у ізоляторі перебував підопічний із активною формою туберкульозу.

У корпусі облаштовано кабінет культорганізатора, в якому підопічні, які виявляють бажання, малюють картини за номерами, беруть участь в інших заняттях відповідно до стану їх психічного здоров'я. Проте станом на день відвідування культорганізатор перебував у відпустці, згідно з інформацією, наданою працівниками закладу, із подальшим звільненням.

Окрім цього, у закладі функціонують бібліотека та актова зала для організації та проведення заходів із підопічними *(фото 6)*.

У холах житлових корпусів та деяких кімнатах наявні телевізори для перегляду телепередач *(фото 7)*.

Природне та штучне освітлення в житлових кімнатах закладу задовільне.

Банно-пральний комплекс ПНІ облаштовано 4 пральними та 6 сушильними машинами.

У закладі також наявні медичні ширми, чим забезпечується право на приватність.

Підопічні забезпечені чотириразовим харчуванням, у тому числі дієтичним, наявне денне та перспективне меню. Працівниками харчоблоку відбираються, маркуються та належно зберігаються добові проби з приготовлених страв. Під час відвідування не виявлено прострочених продуктів харчування, температура в холодильниках відповідає встановленим нормам.

Під час відвідування відбулося конфіденційне спілкування з 19 підопічними та 6 працівниками закладу.

Скарг на жорстоке поводження та якість догляду від підопічних не надходило.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування групою НПМ здійснено 13.03.2024, за результатами якого виявлено порушення прав:

на життя та безпеку;

на захист від катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання;

на охорону здоров'я та медичну допомогу;

володіти, користуватися та розпоряджатися своєю власністю;

на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло;

осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення;

на професійну правничу допомогу та інші.

За результатами попереднього відвідування групою НПМ вносились такі рекомендації:

1. Чернівецькій обласній раді:

розглянути можливість додаткового фінансування закладу з метою усунення недоліків, викладених у звіті; вжити заходів щодо заповнення вакантних посад медичного персоналу.

2. Чернівецькій обласній військовій адміністрації:

забезпечити контроль за додержанням прав підопічних;

вжити невідкладних заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності Нижньо-Станівецького психоневрологічного будинку-інтернату;

забезпечити інформування психоневрологічних інтернатів, які знаходяться на території Чернівецької області щодо ведення арматурних карток державною мовою.

3. Нижньо-Станівецькому психоневрологічному будинку-інтернату забезпечити:

облаштування укриття з урахуванням вимог чинного законодавства;

включення до всіх посадових інструкцій персоналу пункт про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання;

надання належної медичної допомоги підопічним відповідно до Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»;

штат медичного відділення медичними працівниками відповідно до потреб;

медичне відділення лікарськими засобами та виробами медичного призначення для надання належної медичної допомоги підопічним;

ведення медичної документації, затвердженої наказом Міністерства охорони здоров'я України від 14.02.2012 № 110;

здійснення реабілітаційних заходів відповідно до Закону України «Про реабілітацію інвалідів в Україні»;

припинення практики опіки над великою кількістю недієздатних підопічних однією особою з числа працівників закладу;

реалізацію права недієздатних підопічних володіти, користуватися та розпоряджатися своєю власністю, відповідно до чинного законодавства;

дотримання норм житлової площі на особу;

дотримання Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 № 857;

право підопічних на приватність, зокрема затонувати вікно у санітарно-гігієнічній кімнаті;

оснащення вікон житлових кімнат ручками для відкривання;

дотримання розпорядку дня підопічних;

обладнання житлових кімнат інтернату кнопками виклику персоналу;

дотримання санітарно-гігієнічних вимог в їдальні;

облаштування на кухні закладу гарячої води в раковині для миття рук;

облаштування житлових корпусів відповідно до норм ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд»;

укладання закладом договору про співпрацю з центром безоплатної правничої допомоги;

ведення арматурних карток державною мовою.

У ході відвідування 10.08.2026 встановлено, що рекомендації, надані за результатами попереднього відвідування, виконано частково.

ІІ. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Право не бути підданим катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню (стаття 3 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 28 Конституції України).

1. До посадових інструкцій (функціональних обов’язків) персоналу не включено пунктів про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження, як це передбачено статтею 10 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 11 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, стаття 27 Конституції України).

2. У закладі наявне підвальне приміщення *(фото 8),* яке використовується як найпростіше укриття. Утім, дане підвальне приміщення потребує належного

ремонту та не може використовуватися як укриття, адже не відповідає вимогам абзацу другого підпункту 2 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185 (далі – Критерії діяльності), та Вимогам щодо утримання, облаштування та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579 (далі – Вимоги). Зокрема, усупереч пункту 6 розділу ІІ Вимог, вхід до укриття облаштований дерев'яним пандусом з великим кутом нахилу, що унеможливлює доступ до укриття особам з інвалідністю та іншим маломобільним групам населення. Окрім цього, дане приміщення знаходиться у неналежному санітарному та технічному стані.

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних осіб (стаття 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю).

3. Будівля ПНІ не у повній мірі пристосована до потреб осіб з інвалідністю та підопічних, які належать до маломобільних груп населення, що не відповідає вимогам ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд» (далі – ДБН В.2.2-40:2018), а саме:

у деяких кімнатах наявні необладнані пороги, що створюють перешкоди у пересуванні маломобільним підопічним;

у коридорах житлового корпусу відсутні горизонтальні поручні для осіб з інвалідністю та осіб похилого віку;

верхні і нижні сходинки не промарковані та не контрастують у відношенні до інших сходинок сходового маршу і до горизонтальних площадок сходового маршу;

на другий житловий поверх не облаштовано підйомника або ліфта для забезпечення доступності будівлі для маломобільних груп населення;

у санітарно-гігієнічних приміщеннях не встановлено поручні або інші пристосування *(фото 9).*

4. Групою НПМ встановлено, що житлові кімнати закладу не облаштовані кнопками виклику персоналу. У разі виникнення потреби в екстреній медичній допомозі у підопічних виникає проблема зі швидким і своєчасним зверненням по допомогу до медичних працівників.

Право на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України).

5. У закладі наявний дефіцит медичного персоналу, зокрема, на день відвідування вакантні посади лікаря-психіатра та лікаря-терапевта, також наявний дефіцит середнього медичного персоналу. Недостатність персоналу може призводити до неефективного надання медичної допомоги підопічним та є

системною проблемою в організації надання медичних послуг у закладах соціального захисту.

6. У порушення Закону України «Про реабілітацію інвалідів в Україні», підопічні, які мають встановлену групу інвалідності не отримують належних діагностичних, лікувальних і реабілітаційних заходів за наявності відомостей, що підтверджують стійке порушення функцій організму, обумовлених захворюваннями, наслідками травм, які спричиняють обмеження нормальної життєдіяльності. Зокрема, під час вивчення медичної документації встановлено відсутність індивідуальних програм реабілітації осіб з інвалідністю, а тому підопічні обмежені у можливості отримувати належну реабілітаційну допомогу.

Порушення права володіти, користуватися та розпоряджатися своєю власністю (стаття 41 Конституції України).

7. Групою НПМ встановлено, що соціальний працівник закладу є опікуном 114 підопічних. Така ситуація не дозволяє опікуну у повній мірі виконувати свої опікунські обов’язки та суперечить вимогам пункту 3.1 Правил опіки, затверджених наказом Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства освіти України, Міністерства охорони здоров’я України, Міністерства праці та соціальної політики України від 26.05.1999 № 34/166/131/88 (далі – Правила опіки та піклування), відповідно до яких при призначенні опікуна (піклувальника) беруться до уваги його можливості виконувати опікунські обов’язки.

Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 48 Конституції України).

8. У ході відвідування закладу групою НПМ встановлено перенаселення в житлових кімнатах інтернату, що є порушенням норм житлової площі на одну особу та не відповідає вимогам ДБН В.2.2-18:2007.

Наприклад, площа однієї з кімнат становить 21 м^2, а сама кімната розрахована на проживання 6 осіб. Відтак на одну особу припадає 3,5 м^2 *(фото 10)*.

Зазначене порушує передбачені чинним законодавством норми площі на особу (8-10 м^2).

9. У частині житлових кімнат інтернату не вистачає меблів (приліжкових тумбочок для кожного підопічного, столів та стільців, шаф для речей – на кімнату), чим порушуються Мінімальні норми забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджені наказом Мінсоцполітики України від 19.08.2015 № 857 (далі – Мінімальні норми).

10. Через відсутність захисних сіток від комах на вікнах житлових кімнат у приміщеннях наявна значна кількість комах, що докучають підопічним, у тому числі під час сну.

Окрім того, у порушення вимоги пункту 3 частини першої статті 42 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» вікна харчоблоку закладу не обладнані сітками від комах.

11. Групою НПМ встановлено, що в холодильних та морозильних камерах відділення частина продуктів харчування зберігається без відповідного маркування, що унеможливлює належну ідентифікацію продуктів, зокрема визначення дати їх приготування, відкриття упаковки або кінцевого строку придатності, що не відповідає вимогам статті 49 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів».

Відсутність належного маркування не відповідає встановленим вимогам щодо організації безпечного зберігання харчових продуктів та створює ризик використання продуктів із простроченим строком придатності, що може негативно вплинути на безпечність харчування та становити загрозу для здоров'я утримуваних осіб.

Порушення права на повагу до приватного життя (стаття 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод).

12. У ході відвідування групою НПМ встановлено, що ліжка деяких підопічних розміщені впритул, що порушує право підопічних на приватність *(фото 11).*

ІІІ. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Чернівецькій обласній державній адміністрації (обласній військовій адміністрації):

забезпечити контроль за додержанням прав підопічних;

вжити заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності;

вжити заходів у межах компетенції щодо заповнення вакантних посад медичного персоналу.

2. Чернівецькій обласній раді:

вжити заходів у межах компетенції щодо заповнення вакантних посад медичного персоналу.

3. Нижньо-Станівецькому психоневрологічному інтернату забезпечити**:**

облаштування укриття з урахуванням вимог чинного законодавства;

внесення до посадових інструкцій (функціональних обов'язків) персоналу інформацію про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання;

штат медичного відділення медичними працівниками відповідно до потреб;

дотримання норм житлової площі на одну особу;

облаштування житлових кімнат закладу відповідно до Мінімальних норм;

пристосування усіх приміщень житлових корпусів закладу для потреб осіб з інвалідністю;

обладнання житлових кімнат інтернату кнопками виклику персоналу;

дотримання права підопічних на приватність у кімнатах;

здійснення реабілітаційних заходів відповідно до Закону України «Про реабілітацію інвалідів в Україні»;

припинення практики опіки над великою кількістю недієздатних підопічних однією особою з числа працівників закладу;

встановлення захисних сіток від комах на вікнах житлових кімнат та на вікнах харчоблоку;

належне маркування всіх продуктів харчування, що зберігаються у холодильних та морозильних камерах відповідно до вимог Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів»;

дотримання законодавства у сфері безпечності та якості харчових продуктів.

Додаток: фотоматеріали на 2 арк. в 1 прим.

Головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини **Анастасія ЮРКУ**

Фотоматеріали

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Фото 7

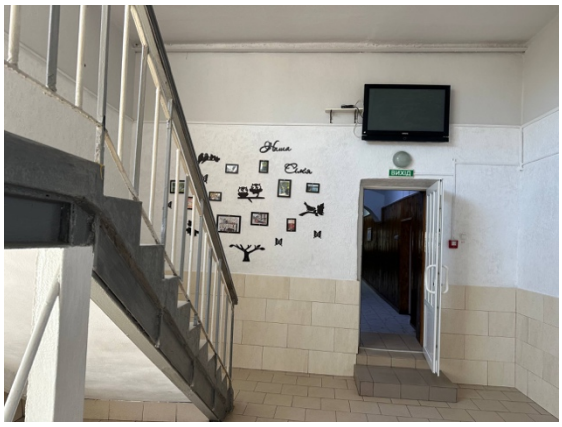

Фото 8

Фото 9

Фото 10

Фото 11

